

Opgave Homeroswedstrijd 2023-2024

Homeros, *Ilias* 19.282-302

Inleiding

In boek negentien verschijnt Briseïs voor het eerst sinds boek één op het toneel. Toen werd ze door Agamemnons herauten meegenomen van bij Achilles' tent, de kiem van de centrale twist. Hier is ze opnieuw het voorwerp van een transactie tussen de mannen, maar in de omgekeerde richting – Agamemnon geeft haar terug – en met het omgekeerde effect – verzoening.

In de wedstrijdpassage beklagt ze de gesneuvelde Patroklos, wiens lijk ze ziet liggen bij aankomst aan Achilles' tent. De passage had schijnbaar anno 2023 geschreven kunnen zijn. Ze past binnen de hedendaagse trend om aan de hand van feministische hervertellingen het (in de klassieke literatuur doorgaans zo onderbelichte) perspectief van vrouwelijke mythologische personages tot uitdrukking te brengen. In dit geval gaat het om een – zeldzaam – voorbeeld van de verbeelding van vrouwelijke subjectiviteit uit het klassieke Homerische epos zelf.

Briseïs is inderdaad doorgaans het object van een mannelijk discours (ze wordt in 19.243-46 ook in een rijtje van letterlijke objecten genoemd). Ze vormt het voorwerp van een mannelijke strijd en speelt in die hoedanigheid een cruciale rol in het epos, aan het begin, wanneer de twist uitbreekt, en hier in boek negentien, wanneer de twee helden hun ruzie eindelijk bijleggen. Over haar lot wordt duchtig gesproken, gespeculeerd en beslist door Jan en alleman (zie nog in boek 19 vers 59-60, waar Achilles een doodsverwensing aan haar adres richt, en 260-62, waar Agamemnon zweert het bed niet met haar te hebben gedeeld); door iedereen behalve door haarzelf. Maar hoe voelt zij zich bij dit alles?

In de wedstrijdpassage spreekt Briseïs voor het eerst. Voor het eerst (en voor het laatst) horen we haar stem. Ze beweent Patroklos wel (onder die 'noemer' staat de passage tevens bekend in de literatuur), maar opvallend: ze beweent eigenlijk vooral zichzelf. De vele 'ik'-vormen in de speech (maar liefst twaalf) maken er een persoonlijke ontboezeming, een soort egodocument, of zelfs een 'proto-elegie' van.

Tekst (Loeb Classical Library)

- Βρισηῖς δ' ἄρ' ἔπειτ', ἰκέλη χρυσήν Ἀφροδίτην,
ὡς ἴδε Πάτροκλον δεδαιγμένον ὄξει χαλκῶ,
ἀμφ' αὐτῷ χυμένη λίγ' ἐκώκυε, χερσὶ δ' ἄμυσσε
στήθεά τ' ἠδ' ἀπαλὴν δειρὴν ἰδὲ καλὰ πρόσωπα. 285
- εἶπε δ' ἄρα κλαίουσα γυνὴ εἰκυῖα θεῆσι·
“Πάτροκλέ μοι δειλῆ πλεῖστον κεχαρισμένε θυμῷ,
ζῶν μὲν σε ἔλειπον ἐγὼ κλισίηθεν ἰοῦσα,
νῦν δέ σε τεθνηῶτα κιχάνομαι, ὄρχαμε λαῶν,
ἄψ ἀνιοῦσ' ὥς μοι δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ αἰεῖ. 290
ἄνδρα μὲν ᾧ ἔδοσαν με πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
εἶδον πρὸ πτόλιος δεδαιγμένον ὄξει χαλκῶ,
τρῆς τε κασιγνήτους, τοὺς μοι μία γείνατο μήτηρ,
κηδείους, οἳ πάντες ὀλέθριον ἦμαρ ἐπέσπον.
οὐδὲ μὲν οὐδέ μ' ἔασκες, ὅτ' ἄνδρ' ἐμὸν ὤκυς Ἀχιλλεὺς 295
ἔκτεινεν, πέρσεν δὲ πόλιν θεῖοιο Μύνητος,
κλαίειν, ἀλλὰ μ' ἔφασκες Ἀχιλλῆος θεῖοιο
κουριδίην ἄλοχον θήσειν, ἄξειν τ' ἐνὶ νηυσὶν
ἔς Φθίην, δαίσειν δὲ γάμον μετὰ Μυρμιδόνεσσι.
τῷ σ' ἄμοτον κλαίω τεθνηότα, μείλιχον αἰεῖ.” 300
- “Ὡς ἔφατο κλαίουσ', ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες,
Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κήδε' ἐκάστη.